

Yahudilik Ansiklopedisi

Yusuf Besalel ticari yaşamının yanı sıra eğitime ve eğitime değer veren bir kişi. Gerek Yahudi Cemaati'nin, gerekse geniş toplumun Yahudi tarihi ve Türkiye Yahudileri gibi konularda kısıtlı bilgiye sahip olduklarının bilincine vardığında araştırma sevdasına tutuldu. Bunun sonucunda yazdığı kitaplar art arda sıralanmaya başladı.. Yahudilik Ansiklopedisi de bunlardan biri. Ansiklopedi üzerine Yusuf Besalel'le konuştuk.

GİLA ERBEŞ

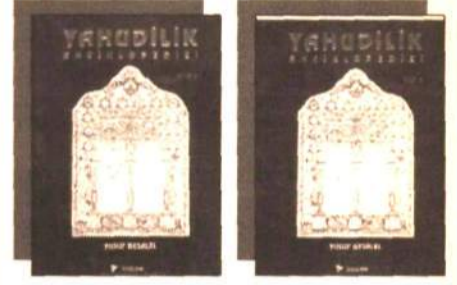
Yusuf Besalel'i tanıyalım...
- 1948 yılında İstanbul'da doğdum. St. Michel Fransız Ortaokulu ve Robert Academy'den sonra 1970'te Robert Kolej Yüksek Okulu Kimya Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldum. Bir yıl sonra İngiltere'de, Loughborough University of Technology'de "Process Economics" (Sınai İşlemler İktisadi) konusunda yüksek lisans yaptım. Askerlik görevimden sonra çeşitli sınai ve ticari kuruluşlarda çalıştım. Evliyim ve iki kızım var.

- Yazar kimliğinizle yaptığınız çalışmalar...

- 1998 yılında, Yahudi Cemaati'nin yayın organı olan "Şalom gazetesinin" elliinci kuruluş yılı vesilesiyle düzenlenen "Türkiye ve Osmanlı Yahudileri" konulu uluslararası tarih araştırması yarışmasında ikincilik ödülü aldım. Söz konusu çalışma, 1999'un sonunda "Türkiye ve Osmanlı Yahudileri" adıyla yayımlandı. Bu kitaptan başka "Ünlü Yahudiler" ve Kronolojik Yahudi Tarihi - 104 Dünya Yahudi Cemaati - İsrail ve Türkiye-İsrail İlişkileri adı altında üç bölümden oluşan "Yahudi Tarihi" adlı iki kitabım daha yayımlandı. Son olarak da, henüz birinci cildi basılmış olan ve üç ciltten oluşacak "Yahudilik Ansiklopedisi" adlı çalışmamı söyleyebilirim.

- Bu konuları içeren çalışmalara ne zaman başladınız; sizi araştırmaya iten faktörler...

- Yaklaşık sekiz yıldan beri yoğun olarak Yahudi dini, kültürü, tarihi... gibi konularda çalışmalar yapmaktayım. Ge-



rek cemaat üyelerinin; gerekse geniş toplumun özellikle Türkiye Yahudileri ile ilgili başvurabilecekleri kaynakların kısıtlı olması beni çok büyük bir zevkle, aynı zamanda bir o kadar da özveriyle, bu konularda çalışmalar yapmaya yöneltti. Başlangıçta "bir hobi" olarak düşündüğüm bu araştırmalarım, zamanla ve konuların derinine indikçe vaktimin büyük bir bölümünü almaya başladı ve nihayet en kapsamlı çalışmam olan "Yahudilik Ansiklopedisi" meydana geldi.

- "Yahudilik ansiklopedisi" nin kapsadığı konular...

- Ansiklopedi üç ciltten oluşmakta. Yaklaşık 100 ana konuyu içeren toplam 1200 maddeyi kapsamaktadır. Konusunda ilk kez Türkçe yayımlanacak olan bu çalışma için minik bir "Judaica" ansiklopedisi de diyebilirim. Ana başlıklardan bazı örnekler olarak: Adalet, Dini Ahlak, Antisemitizm, Evlilik, İslam ve Yahudiler, Holokost, İsimler, İbadet Ritüeli, Dualar, Kadın, Sabataycılar, Tora... gibi sayabilirim. Birinci cildin giriş bölümünde tüm maddeleri kapsayan kısa bir sözlük çalışması da mevcut. Ayrıca her ciltte belirli konularla ilgili resimler de yer almakta.

- Çalışmalarınızla ilgili aldığınız tepkiler...

- Kitaplarımın birçok üniversite kütüphanesinde yer alması beni çok mutlu ediyor. Bundan dolayı gerek yurtiçi; gerekse yurtdışındaki çeşitli kurumlardan ve ilgili şahıslardan takdir mektupları aldım. Ayrıca "Yahudi Tarihi" adlı çalışmam Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde ders kitabı olarak okutulmaktadır. Bunun dışında "Osmanlı ve Türk Yahudileri" adlı kitabım ise yakın bir gelecekte ABD'de basılmak üzere İngilizceye çevrilmektedir.

İnsanları, olabildiğince bilgi yoluyla aydınlatılabilmek, bu konuda cesaret verici tepkiler almak motivasyonumu artırıyor. Yaşadığım tüm yorgunluk ve zorlukları unutturuyor. ■

Yahudilik Ansiklopedisi- Cilt-II/ Yusuf Besalel /Gözlem Basın ve Yayın A.Ş./ 546s.

Geçen günlerde günışığına çıkan Tuz Günleri, Orhan Alkaya şiirinin iyice yerini sağlamaştırdığının bir kanıtı. "Anlamlar"la gelişen, serpilip, büyüyen, doruklaşan dizeler, "İzdüşümler"le kendi içinde kıvrılarak, katmanlaşarak, yoğunlaşarak açılımdan açılıma yol alıyor.



rüven" bu yaşatılanlar.

Orhan Alkaya Erken Sözler'de daha da derinleştirir dünyaya, geçmişine, tarihe, aşka bakışını. Karşımıza iyice olgunlaşmış, neredeyse dervişleşmiş bir Orhan Alkaya çıkıyor 4. kitaptaki şiirleriyle. Öyle anlar gelir ki şair tüm sözcüklerin kabuklarını soyar birer birer, "mürekkep" içer, soyunur dervişliğe, düşüncelerin derinliğine. O, ne de olsa, bir testidir su yolunda her an kırılacak. Bir şairle bir testinin yan yana duruşu bundandır. Bütün tarihler tahrif edilmiştir nasıl olsa, ortada yaşanmış ne varsa gerçek midir gerçektir? Şair neden vurmasın "sedef kabızlığı gençliğini" "şakağın" olaylar ortada capcanlı dururken? Yalnızlığa itilen bir ömür direnir elbette kendi gerçeğine umduğu gibi çıkmaya da hayata. Ne de olsa "kül ve lüle" arasında gidip-gelmedir geçilen köprü sırat olmasa da adı ürkek akşamların sıkıntı veren karanlığında. Sığınılan tek şey sevdadır, kuytularında büyüyen, korunulan: "Toprağın ateşin ve suyun karşılığıdır: iki insan". Şairi şair kılan, ona el veren Edip Cansever'in "Umutsuzlar Parkı", Hilmi Yavuz'un "Bakış Kuşu", Cemal Süreya'nın "Göçebe"si, Ece Ayhan'ın "Devlet ve Tabiat"ı "Kesintisiz Devrim"le aynı çantada durmuştur yıllarca. Bu sevdâ şaire şu dizeleri de yazdırır coşkulu bir biçimde: "Sevdanı yüreğinin derinliklerine Sal/düşlerimde esmer bir incelik olarak kal". Onun hayata yaklaşımı "poyraz şehveti"ne sokulur gibidir, yani "Güzel Marmara" şarabı içilen öğrenci odalarından, Che posterli evlerden, postalına sahip çıktığı yürüyüşlerden, "bir ünlemin uzun tarihine" bağlılık yeminlerinden ortaya çıkan bir şair portresidir sonuçta bize ulaşan. Öyleyse kimdir Orhan Alkaya, kendi kaleminden, "mukaddeme"de, bir silüet denemesi şöyle: "Ben, Orhan Alkaya/yerleşik mohikanların kısa dönem sevgilisi/yurtsuzların kimlik sorduğu adam". Sonra "sararmış bir zarfın içinde" bulunan bir ömrün gidişatın ışık tutacakları paylaşır okurlarlar.

Serüven sürüyor

Geçen günlerde günışığına çıkan Tuz Günleri, Orhan Alkaya şiirinin iyice yerini sağlamaştırdığının bir kanıtı. "anlamlar"la gelişen, serpilip, büyüyen, doruklaşan dizeler, "İzdüşümler"le kendi içinde kıvrılarak, katmanlaşarak, yoğunlaşarak açılımdan açılıma yol alır. Parçalamış Divan'dan beri izini sürdüğü "seviş karası bir defterden" i bu yeni kitabında da sürdürür dört bölümde. Serüven sürüyor "uzun bir liman"dan başlanmıştır nasıl olsa şiir yolculuğuna. Serüven sözcüğü şaire şu dizeleri de yazdırır biraz kırılgan bir biçimde: "anı hatırla bir an... dur ve hatırasız geçmişe bak/kardeşlerini bulursan orada, serüvenin koyu haritasında/anla ve ağla bir kez daha olmayacak serüvenin başladığında". Yıkılmış, yenilmiş toparlanmaya çalışan bir gençliğin dünyaya, hayata bakışındaki derin "anlamlar"ın yansımalarını sunuyordu Orhan Alkaya Tuz Günleri'nde "tek hatıra yoktur" diyerek. Anlamsa hep "uzak"tır aslında, "zaman" ise "yaşlı"dır. Hayatın anlamı vardı"r elbette, şair onu "arar", "bu"tur, "yok"tur; onun bir nedeni vardır: "anla"r, "bil"ir, "yok"tur; "anlamın

merkezinde bir seyahattir"r "hepsi": "gi"der, "dön"er, "yok"tur kendisi. Anlamların değişime uğramasını, insanı da değiştirmesini, siyasal değişimleri, umutların değişimini de içerir zaman içinde farklı yönleri imleyen, yol gösteren, basık çıkan anlamlar. Yersiz, yurtsuz anları bozup yeniden yaptırıldılar halkımıza, gençliğimize, kısa süren ömrümüze. Belki de "büyük hayaller" devri kapandı, anlamın anlatmaya çalıştığı budur ola ki bize. İnsan "anlar toplamı" değil midir zaten? An an toplanan anlamların içerdiği anlam kimi zaman düşür, kimi için hayaldir, kiminde de umuttur. "Bize yapılanları gördüm, hepsini/yanlış tariflerle uzatılmış bir yol gibiydik/bizden mütevellî heyeti ve icracı avukat/kötü gün yabancı ve yatakta hoyrat/sözsüzlüğe tutsak bir aile, sınav çocukları/bizden bir aşağılamanın hazır özneleri/münasip suç ortakları... ve suskunluk hücreleri için/bir adım ileri! İstendi. Yıldırımlar yaratmak/memleketi yarısına kadar demir ağlarla donatmak/memleketin yarısını unutmak beklendi bizden/bir bok vardı gibi sundukları hayatta". Böylesi başdönürücü bir portreden ne anlaşılmalı dersiniz? Yılan, yıkılan çoktan yolunu değiştirdi, yılmayan, yıkılmayan hesaplaşmasını hem kendisiyle, hem de yaptıklarıyla, yapacaklarıyla hâlâ sürdürüyor, bu da böyle biline.

"Bize yapılanları gördüm"

Bir döneme damgasını vuran "havlamaımızı istedikler, uluyabileceğimizi kestirmeden" dizesi siyasal bir partinin ülkeyi kangölüne çevirişine ustaca bir gönderme. "Bize yapılanları gördüm" derken Orhan Alkaya, yaşadıklarına tanıklığını sürdürdüğünü de alıyor: "Şimdi eğreti olan hakiki, küresel hayli yuvralak/esitlik için çıkılan yolda yeni sınıflar belirdi". "Kitabın"ın memoriam Orhan Alkaya bölümü şairin kendini açtığı, ortaya koyduğu samimi dörtlüklerden oluşuyor: "çocuklum zamanım çoktu, ölmeyecektim/başımı kitaplara sokup yürüdüğüm yollarda/kimi Peçerin, kimi ansızın sarsılırdı iklim/hiçbir düellodan kaçmadığım o eşsiz yıllarda". Sözüünü şöyle sürdürüyor Orhan Alkaya: "tek yol devrim!di, sapa sokakta yakalandım" "anlamak istiyorum neler geldi başıma" "umutlu sözler yazmak isterdim insan için/onları sevdim, onlarla yaşadım, ölebilirdim." Yola çıktığı yerden çok uzakta olduğunu düşünüyor şair, bildiklerini yeniden yaşamaya dayanamıyor. Ama yine de ölebilir bu savaşında, yanabilir kül olmasına, aşkla, sevdıyla, tutkuyla. Hayatı hep tutku olmuş bir şaire bir ölüm daha olsa çıktığı yolda, ne çıkar!

Orhan Alkaya'nın tüm şiirleri üstünde gezindik kısaca. O, ustalık ürünlerini devşiriyor artık; okurla buluşturduğu ürünler onun hem kendisiyle hem de yaşadıklarıyla hesaplaşmasının samimi, içten birer dökümü. O, tarih yazmıyor, şiir yazıyor elbette, ama "bildiklerimle işte yine ölüyorum/öteki unuttu, iyice tenha kaldım/sarsılmıyor hayat, ben dönüyorum/tanrısızlık neymiş, şimdi anladım".■

Tuz Günleri/Orhan Alkaya/şiir/Genel Yayınları, 2001/93 s.

